

УДК 616-006.6-036.22:[61:312/313]

Н. І. Кіцера¹, О. З. Гнатейко¹, О. П. Андрусенко², С. Г. Дмитріїва²,
С. О. Поліщук³, Л. А. Гагаловська³

ВИВЧЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕНОСТІ ЗЛОЯКІСНИХ ПУХЛИН СЕРЕД ЛЮДЕЙ МОЛОДОГО ВІКУ У РАЙОНАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА МІСТІ ЛУЦЬКУ ЗА 1997–2004 рр.

¹Інститут спадкової патології АМН України, Львів,

²Волинський обласний онкологічний диспансер, Луцьк,

³Волинське обласне дитяче територіальне медичне об'єднання, Луцьк

За останні 100 років за рівнем захворюваності та смертності онкопатологія перемістилася з десятого місця на друге, поступаючись лише хворобам серцево-судинної системи. Згідно з прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), до 2020 р. злоякісні пухлини вийдуть на перше місце, а за даними Американської асоціації лікарень, це відбудеться вже через 5 років. Кількість злоякісних пухлин зростає в усьому світі й порівняно з 1950 р. вона збільшилася на 50 %. В Україні за останні десять років кількість хворих зросла на 25 %, а загальна чисельність населення скоротилася на 4 млн осіб. [1] Онкологічна захворюваність стабільно зростає на 2,6–3 % щороку і злоякісні пухлини продовжують «молодіти» [2; 3].

За даними ВООЗ, щороку на цю патологію вперше хворіють 10 млн людей. Спеціалісти вважають, що якщо у найближчі 15–20 років не буде розроблено ефективної профілактики, то кількість людей зі злоякісними пухлинами зросте до

20 млн, а кількість смертей від цієї патології — до 12 млн.

В Україні щороку виявляють понад 160 000 нових випадків злоякісних новоутворів, майже 100 000 мешканців помирають від онкопатології, причому 35 % померлих — особи працездатного віку. Щогодини в Україні реєструють понад 20 нових випадків цієї хвороби, а 10 мешканців України помирають від злоякісних пухлин. За розрахунками спеціалістів, до 2020 р. кількість осіб, що вперше захворіли на злоякісні пухлини, становитиме понад 200 000 на рік.

Злоякісні пухлини є важливою соціально-гігієнічною проблемою у більшості країн світу, розв'язання якої неможливе без глибокого аналізу особливостей поширення цих хвороб у популяції, вивчення ролі окремих шкідливих факторів і їх комплексів у виникненні злоякісних пухлин, розроблення заходів раціональної профілактики [4; 5].

Розробка і впровадження контрольних спостережень за станом здоров'я населення і фак-

торами довкілля дозволить оцінити вплив окремих канцерогенних речовин і їх комплексів на популяцію [5; 6].

З позицій профілактичної медицини особливої уваги заслуговує не тільки пошук факторів ризику, але й факторів, які сприяють збереженню здоров'я людей. Тому епідеміологічні дослідження злоякісних пухлин на територіях і в окремих групах населення з низьким ризиком захворюваності допоможуть у виявленні цих факторів [3; 4].

Мета роботи — вивчити географічні особливості захворюваності на злоякісні пухлини (C00–C95) серед молодих людей у Волинській області та визначити райони з відносно високими і низькими показниками.

Матеріали та методи дослідження

Дослідження ґрунтується на персоніфікованих даних канцер-реєстру Волинської області про випадки захворювань злоякісними пухлинами (ЗП) молодих людей до 34-річного віку

**Кількість випадків злоякісних пухлин серед населення
молодого віку (до 34 років) у місті Луцьку
та районах Волинської області в динаміці 1997–2004 рр.
за даними канцер-реєстру**

Райони Волинської області	Роки дослідження								
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1997–2004
Володимир-Волинський	3	7	10	5	8	7	9	5	54
Горохівський	9	4	7	6	5	6	8	3	48
Іваничівський	10	12	6	7	6	6	12	7	66
Камінь-Каширський	12	6	7	8	9	7	5	4	58
Ківерцівський	4	6	7	7	3	4	9	3	43
Ковельський	14	14	8	12	6	14	15	17	100
Локачинський	3	2	2	6	4	0	4	3	24
Луцький	9	3	11	4	11	10	9	10	67
Любешівський	3	5	4	4	4	5	7	3	35
Любомльський	2	4	3	7	6	4	5	2	33
Маневицький	8	7	5	8	6	5	6	4	49
Ратнівський	8	2	6	4	6	6	10	3	45
Рожищенський	4	6	5	9	4	5	6	11	50
Старовижський	3	3	1	5	2	3	5	3	25
Турійський	3	4	3	1	3	2	2	3	21
Шацький	0	0	1	2	3	1	2	1	10
м. Луцьк	27	33	23	25	27	30	33	33	231
Усього	122	118	109	120	113	115	147	115	959

Результати дослідження та їх обговорення

Проведено узагальнений аналіз частоти ЗН серед людей молодого віку (до 34 років) у місті Луцьку та районах Волинської області. За цей період (табл. 1) було діагностовано 959 випадків ЗН. Найбільша кількість виявлена у 2003 р. — 147 випадків, найменша у 2001 р. — 113. У різні роки фіксували різну кількість випадків ЗН серед людей молодого віку. Найменше (1) випадків зареєстрували у Шацькому районі у 1999, 2002 та 2004 рр. По 1 випадку ЗН було діагностовано у 1999 р. — у Старовижському та у 2000 р. — у Турійському районах. Не зафіксовано жодного випадку ЗН у 2002 р. в Локачинському та у 1997–1998 рр. — у Шацькому районах. Найменшу захворюваність за досліджуваний період виявлено у Шацькому районі — 10 випадків, найбільшу — у місті Луцьку — 231 та у Ковельському районі — 100 випадків.

У 1997–2004 рр. кількість випадків ЗН у людей молодого віку мала хвилеподібний характер, тимчасом як чисельність населення віком до 34 років (рис. 1) зменшилася від 546 012 осіб до 519 191. Найменша кількість населення проживала у Шацькому, Локачинському та Турійському районах, найбільша — в Іваничівському та Ковельському районах і місті Луцьку. З 1997 по 2004 рр. кількість населення до 34 років щороку зменшувалася практично в усіх районах Волинської області, окрім Луць-

кого району, де чисельність населення цієї вікової категорії збільшилася від 25 774 у 1997 р. до 29 665 у 2004 р.

У табл. 2 порівнюється частота розвитку ЗН у людей молодого віку у місті Луцьку та районах Волинської області у 1997–2004 рр. За цей період частота

виявлення ЗН в осіб віком до 34 років становила $21,9 \pm 0,6$ на 100 000 населення. Найнижча частота цієї патології зафіксована у 1998 та 2002 рр. ($19,5$ на 100 000 населення) — 118 та 115 випадків відповідно. Найвища — $27,4 \pm 1,3$ у 2003 р. — 147 випадків, що вірогідно від-

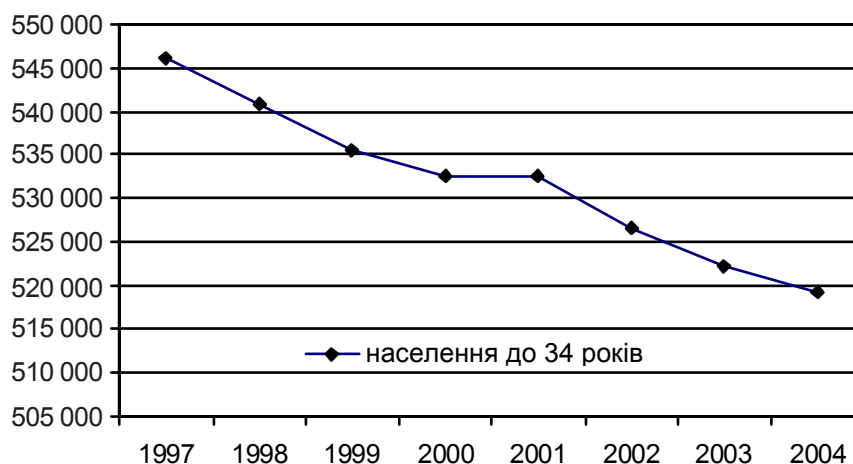

Рис. 1. Кількість населення молодого віку (до 34 років) у місті Луцьку та районах Волинської області в динаміці 1997–2004 рр.

Частота злоякісних пухлин серед людей молодого віку (до 34 років) у місті Луцьку та районах Волинської області в динаміці 1997–2004 рр. на 100 000 населення за даними канцер-реєстру

Райони Волинської області	Роки дослідження								
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	1997–2004
Володимир-Волинський	8,92	20,97	30,21	15,21	24,4	21,61	27,95	15,67	20,6±1,1
Горохівський	34,42	15,44	27,39	23,39	19,06	22,93	30,66	11,59	23,1±1,6
Іваничівський	21,51	26,32	13,32	15,73	13,47	13,69	27,71	16,34	18,5±1,6
Камінь-Каширський	34,9	17,34	20,19	22,96	26,66	20,53	14,61	11,68	21,1±2,4
Ківерцівський	12,24	18,33	21,38	21,28	9,02	12,14	27,23	9,12	16,3±1,4
Ковельський	23,86	24,09	13,88	20,95	11,12	25,97	27,93	31,76	22,4±1,5
Локачинський	25,89	17,24	17,35	52,09	32,66	0	33,3	25,36	25,5±3,2
Луцький	34,92	11,6	42,02	15,03	39,25	34,77	30,53	33,71	30,2±2,4
Любешівський	14,39	24,09	19,36	19,4	19,99	24,83	34,94	15,16	21,5±1,4
Любомльський	9,71	19,96	15,09	35,26	30,22	19,03	23,95	9,7	20,4±2,0
Маневицький	26,76	23,51	16,87	26,99	20,13	16,76	20,13	13,49	20,6±1,0
Ратнівський	28,56	7,17	21,64	14,43	21,5	21,65	36,16	10,9	20,3±2,0
Рожищенський	19,23	29,17	24,51	44,41	18,98	23,75	28,66	53,0	30,2±2,6
Старовижський	18,67	18,93	6,4	32,38	12,21	18,58	31,46	19,2	19,7±1,9
Турійський	22,14	29,74	22,67	7,59	23,03	15,61	15,78	23,91	20,1±1,4
Шацький	0	0	11,78	23,82	33,89	11,34	22,98	11,59	14,4±2,5
м. Луцьк	22,86	28,43	20,27	22,47	24,69	28,59	32,51	32,59	26,6±1,0
Усього	21,1±1,6	19,5±0,9	20,3±1,4	24,3±1,8	22,4±1,4	19,5±1,4	27,4±1,3	20,3±1,9	21,9±0,6

різняється порівняно з частотою по області за цей восьмирічний період ($P < 0,05$).

Серед районів Волинської області найнижча частота розвитку ЗН у людей молодого віку за 1997–2004 рр. була зареєстрована у 1999 р. у Старовижському (6,4 на 100 000 населення) та Ратнівському (7,2 на 100 000 населення) районах. Частота ЗН менше 10 випадків на 100 000 населення відзначалась у 1997 та 2004 рр. у Любомльському районі, а у Ківерцівському — у 2001 та 2004 рр.

Частоту виявлення ЗН у людей молодого віку в Луцьку та районах Волинської області у 1997–2004 рр. зображено на рис. 2. Найнижчі показники цієї патології зафіксовано у Шацькому (14,4 на 100 000 населення) та Ківерцівському (16,3 на 100 000 населення) районах, а найвищі — у Луцькому та Рожищенському районах (30,2 на 100 000 населення) та у місті

Луцьку (26,6 на 100 000 населення), проте не виявлено вірогідної різниці ($P > 0,05$) порівняно з частотою ЗН в осіб віком до 34 років у Волинській області у цілому в 1997–2004 рр.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 1991 р. № 106 Камінь-Каширський, Любешівський та Маневицький райони належать до зони радіоекологічного контролю Волинської області [10]. У цих районах частота ЗН за вказаний восьмирічний період не мала вірогідної різниці порівняно з цією патологією по області ($P > 0,05$).

Вивчення в динаміці територіальних особливостей поширення даної патології та її нозологічних форм у різних групах населення при створенні єдиної бази даних дозволить оптимізувати заходи щодо вчасної діагностики і профілактики, обґрунтувати об'єм спеціалізованої допомоги, провести планування та закупівлю ліків.

Висновки

1. Частота злоякісних пухлин у молодих людей до 34 років у місті Луцьку та районах Волинської області за 1997–2004 рр. становила $21,9 \pm 0,6$ на 100 000 населення. За досліджуваний період коливання частоти цієї патології мало хвилеподібний характер.

2. Найвища частота злоякісних пухлин у людей молодого віку — $27,4 \pm 1,3$ на 100 000 населення спостерігалась у 2003 р. — 147 випадків, що вірогідно відрізняється порівняно з частотою по області за цей восьмирічний період ($P < 0,05$).

3. Найнижчі показники частоти злоякісних пухлин у людей до 34 років у районах Волинської області за восьмирічний період зареєстровано у Шацькому районі ($14,4 \pm 2,5$ на 100 000 населення), найвищі — в Луцькому ($30,2 \pm 2,4$) та у Рожищенському ($30,2 \pm 2,6$ на 100 000 населення) районах, хоча вірогідно

Райони, які офіційно вважаються радіаційно забрудненими в результаті аварії на Чорнобильській АЕС

Рис. 2. Частота злоякісних пухлин серед людей молодого віку (до 34 років) у місті Луцьку та районах Волинської області в динаміці 1997–2004 рр. на 100 000 населення за даними канцер-реєстру

ної різниці між ними не виявлено ($P > 0,05$).

4. У Камінь-Каширському, Любешівському та Маневицькому районах Волинської області, які згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 23 липня 1991 р. № 106 належать до зони радіоекологічного контролю, частота злоякісних пухлин у людей до 34 років за вказаний семирічний період не мала вірогідної різниці порівняно з цією патологією по області ($P > 0,05$).

Оскільки райони Волинської області відрізняються між собою щодо промислових, фізичних, хімічних та екологічних факторів, то можна припустити, що екзогенні фактори відіграють меншу роль у молодому віці, ніж у старшому, а генетична схильність до онкозахворювань у молодому віці має більше значення. Тому вивчення частоти злоякісних пухлин у людей молодого віку по-

требує подальшого дослідження з метою профілактики, своєчасного виявлення та ранньої діагностики цієї патології.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у вивченні ролі генетичної обтяженості у виникненні й розвитку злоякісних пухлин у кожного пацієнта з врахуванням екологічної зони проживання та професійних шкідливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національний канцер-реєстр України — 15-річний досвід роботи / С. О. Шалімов, З. П. Федоренко, Л. О. Гулак та ін. // Онкологія. — 2006. — Т. 8, № 2. — С. 112-115.
2. Новак В. Л., Масляк З. В., Матлан В. Л. Онкогематологія в Україні: проблеми діагностики та лікування // Там же. — С. 163-170.
3. Заболеваемость гемобластозами населения Томской области / Л. Ф. Писарева, А. П. Бояркина, И. Н. Одицова и др. // Гематол. и трансфузиология. — 2004. — Т. 49, № 5. — С. 21-26.

4. Эпидемиологическое изучение злокачественных новообразований у пострадавших вследствие аварии на Чернобыльской АЭС. Итоги, проблемы и перспективы / А. Е. Присяжнюк, В. Г. Грищенко, З. П. Федоренко и др. // Междунар. журнал радиац. медицины. — 1999. — Т. 2, № 2. — С. 42-50.

5. Долгинцев В. И. Основные этапы развития и современное состояние эпидемиологических исследований злокачественных новообразований // www.palmedfund.ru

6. Роль генетических исследований при оценке влияния факторов окружающей среды на здоровье человека / Л. П. Сычева, Ю. А. Рахманин, Ю. А. Ревазова, В. С. Журков // Гигиена и санитария. — 2005. — № 6. — С. 59-62.

7. Статистичний щорічник Волинської області за 2003 р. / За ред. М. І. Мотиль. — Луцьк, 2004. — 560 с.

8. Показники здоров'я населення, використання ресурсів охорони здоров'я та діяльності лікувально-профілактичних закладів Волинської області за 2003–2004 рр. — Луцьк, 2005. — 409 с.

9. Чисельність та статеві-вікова структура населення Волинської області / За ред. М. І. Мотиль. — Луцьк, 2004. — 176 с.

10. Загальнодозиметрична паспортизація населених пунктів України, які зазнали радіоактивного забруднення після Чорнобильської аварії (Збірка 10). — К., 2005. — 59 с.

